herpy

GEKONY

Wheeler's knob-tailed gecko

Nephrurus wheeleri

Nephrurus wheeleri to mały, krępy gekon naziemny z suchego wnętrza Australii Zachodniej, o czerwonobrązowym ciele, jasnych poprzecznych pręgach i ogonie zakończonym okrągłą kulką. Jest aktywny nocą, żywi się owadami i potrzebuje suchego terrarium z piaskiem oraz wilgotnej kryjówki. Ciekawy gatunek dla kogoś, kto chce pójść o krok dalej po *Eublepharis macularius*.

Rodzina: Carphodactylidae Dawna nazwa: *Nephrurus wheeleri wheeleri*

NAJWAŻNIEJSZE FAKTY

ZWIERZĘ

Wielkość dorosłego osobnika	**8-10 cm** długość od pyska do kloaki
Długość życia	**10-15 lat**
Aktywność	**W nocy**
Tryb życia	**Naziemny**
Środowisko	**Półpustynia**
Trudność	**Średnio zaawansowany**

HODOWLA

Min. terrarium	**60 × 45 × 30 cm** D × S × W dla 1 dorosłego osobnika
Temperatura w dzień	**22-27 °C**
Miejsce wygrzewania	**30-35 °C**
Temperatura w nocy	**15-22 °C**
Wilgotność	**30-40%**
UVB	**Opcjonalne**
Pokarm	**Owady**
Utrzymanie	**Pojedynczo lub w parach**

ROZMNAŻANIE

Rozmnażanie	**Jajorodny**
Wielkość zniesienia	**2 jaj**
Zniesienia w roku	**2-6**
Inkubacja	**60-90 dni** przy 29-30 °C

OCHRONA I FORMALNOŚCI

CITES	**Załącznik III**
Załącznik unijny	**Załącznik C**
IUCN	**Najmniejszej troski (LC)**

O gatunku

Nephrurus wheeleri należy do gekonów z rodzaju *Nephrurus*, których krótki ogon kończy się małą, okrągłą kulką. Nie wiadomo na pewno, do czego służy ta kulka, ale nadaje zwierzęciu zupełnie wyjątkowy wygląd. Ciało jest krótkie i zwarte, z dużą głową i dużymi oczami, a zwierzę przypomina trochę małą ropuchę. Skóra jest szorstka, a barwa podstawowa waha się od łososiowej i rdzawobrązowej po ciemnobrązową, z szerokimi, jasnymi pasami na grzbiecie i ogonie.

Gatunek został opisany przez Arthura Loveridge'a w 1932 roku i nazwany na cześć amerykańskiego myrmekologa Williama Mortona Wheelera. Forma północna przez długi czas uznawana była za podgatunek, *Nephrurus wheeleri cinctus*, ale w 2020 roku została wydzielona jako odrębny gatunek, *Nephrurus cinctus*. Ta strona dotyczy formy południowej, czyli *Nephrurus wheeleri* w wąskim znaczeniu.

Starsze informacje o hodowli używają dawnej nazwy dla obu form, a duża część zwierząt w handlu to *N. cinctus*, podobnie jak większość wiedzy o rozmnażaniu. Wiele podanych tu wartości pochodzi więc od północnego gatunku siostrzanego. Zawsze sprawdzaj, jaki gatunek faktycznie sprzedaje hodowca.

Dorosłe osobniki są małe, mają około 8-10 cm od pyska do kloaki, a ogon jest krótki i szeroki. Masa ciała nie jest znana. Gekony z rodzaju *Nephrurus* często żyją w niewoli ponad 10 lat, a 10-15 lat to rozsądny szacunek.

Zwierzę jest spokojne i łagodne i rzadko bywa agresywne. To przede wszystkim gatunek do obserwacji, najlepiej wieczorem, gdy wychodzi na polowanie na owady.

Występowanie i środowisko

Gatunek występuje wyłącznie w Australii Zachodniej, w jej suchym wnętrzu. Stanowiska leżą głównie w regionie Murchison i w północnej części pól złotonośnych (Goldfields), od okolic Paynes Find na północ, przez Cue, Meekatharrę i Wilunę, aż po górny bieg rzeki Murchison. Miejscem typowym jest Yandil, około 50 km na północny zachód od Wiluny.

Na północ od tego obszaru, w północnej części regionu Gascoyne i w południowej Pilbarze, żyje natomiast *Nephrurus cinctus*. Wiele stwierdzeń gatunku północnego wciąż jest zarejestrowanych jako *N. wheeleri*, więc punkty na północ od ramki mapy należą prawdopodobnie do *N. cinctus*.

> **Naturalny zasięg:** Australia.

ŚRODOWISKO

Gekon żyje w suchych zaroślach i na kamienistym gruncie z rozproszonymi krzewami akacji i kępami traw. Klimat jest gorący i suchy, z bardzo upalnymi latami i chłodnymi zimowymi nocami. W ciągu dnia zwierzę ukrywa się w norach, szczelinach lub pod kamieniami i kawałkami drewna, a nocą wychodzi i poluje na ziemi na owady, pająki i inne drobne bezkręgowce.

Nie kopie samodzielnie głębokich korytarzy jak jego gładkoskóre krewniaki, lecz korzysta z nor i szczelin, w których powietrze jest chłodniejsze i wilgotniejsze niż przy powierzchni. Dlatego gatunek dobrze radzi sobie w suchym terrarium, o ile ma wilgotną kryjówkę.

Hodowla

TERRARIUM

Dorosłe zwierzę potrzebuje terrarium o wymiarach co najmniej 60 × 45 × 30 cm (długość × szerokość × wysokość). Przy gatunku naziemnym wysokość ma niewielkie znaczenie, liczy się powierzchnia dna. Do rozmnażania często używa się plastikowych pojemników w regałach, ale nieco większe, urządzone terrarium daje lepszą możliwość obserwowania naturalnych zachowań. Młode trzyma się pojedynczo w małych pojemnikach.

Podłożem jest drobny piasek, najlepiej z niewielką domieszką gliny, żeby kryjówki i nory utrzymywały kształt. Zapewnij kilka ciemnych kryjówek z jednym otworem, np. z korka, oraz jedną utrzymywaną w wilgoci, z piaskiem lub torfowcem. Kamienie i ciężkie elementy wystroju muszą stać bezpośrednio na dnie terrarium, a nie na piasku, żeby zwierzę nie zostało przygniecione podczas kopania. Pokrywa musi szczelnie przylegać, ale zapewniać dobrą wentylację.

Samców nie wolno trzymać razem, a najczęściej trzyma się jedno zwierzę na terrarium. Samiec i samica mogą mieszkać razem w terrarium o wymiarach co najmniej 90 × 55 × 60 cm z wieloma kryjówkami, ale to wyjątek.

TEMPERATURA

Gatunek potrzebuje wyraźnej różnicy między ciepłym a chłodnym końcem terrarium. W dzień utrzymuj temperaturę tła 22-27 °C, a w jednym końcu miejsce ciepłe o temperaturze 30-35 °C. W nocy temperatura może spadać do 15-22 °C. Zimą obniża się temperaturę do 15-22 °C w powietrzu i 24-28 °C w miejscu ciepłym.

Ogrzewaj od dołu matą grzewczą pod jednym końcem, sterowaną termostatem, i mierz temperaturę przy dnie cyfrowym termometrem. Silne światło i ciepło z góry prawdopodobnie stresują to nocne zwierzę. Zimą można obniżyć temperaturę i skrócić dni, aby zwierzę przeszło lekkie zimowanie. To najlepszy sposób na pobudzenie rozrodu.

WILGOTNOŚĆ I WODA

Gatunek pochodzi z suchych terenów i należy go trzymać na sucho, przy wilgotności powietrza 30-40 %. Zraszaj raz lub dwa razy w tygodniu, nie częściej, i zadbaj o tak dobrą wentylację, by powierzchnie wysychały po kilku godzinach. Stała wilgoć prowadzi do problemów ze skórą i grzybicy.

Za to zawsze musi być jedna wilgotna kryjówka z lekko wilgotnym piaskiem. Tam zwierzę przebywa podczas linienia, a gdy jej brakuje, resztki wylinki łatwo przywierają. Od czasu do czasu zraszaj też wierzch kryjówki, żeby wilgoć utrzymała się kilka dni. Można postawić płaską miskę ze świeżą wodą, ale wiele zwierząt nigdy z niej nie pije.

Czytaj więcej: Wilgotność, zraszanie i wentylacja

OŚWIETLENIE I UVB

Gatunek jest aktywny nocą i nie potrzebuje silnego światła. Lampy z góry mogą stresować zwierzę, ale słabe oświetlenie UVB, odpowiadające co najwyżej strefie Fergusona 1, nad częścią terrarium można stosować, jeśli kryjówek jest pod dostatkiem. UVB jest opcjonalne.

Jeśli zdecydujesz się na UVB, użyj niskiej mocy i zadbaj, by zwierzę zawsze mogło schować się przed światłem. Długość dnia może wynosić 12-14 godzin w sezonie rozrodczym i mniej zimą. Najważniejsze, żeby w nocy było ciemno.

Czytaj więcej: Światło i UVB

ŻYWIENIE

Gatunek żywi się wyłącznie owadami i innymi drobnymi stawonogami. Jako pokarm podstawowy podawaj świerszcze lub małe karaczany, a od czasu do czasu jako przysmak larwy muchy czarnej (Hermetia), mączniki lub larwy barciaka. Młode powinny dostawać owady o wielkości około 6 mm, dorosłe około 12 mm. Młode karm codziennie, dorosłe trzy-pięć razy w tygodniu.

Lekko oprószaj owady wapniem, a mniej więcej raz w tygodniu podawaj wapń z witaminą D3 i preparat multiwitaminowy. Dostosuj ilość pokarmu do kondycji zwierzęcia. Pełna nasada ogona świadczy o tym, że zwierzę je wystarczająco, ale nie powinno też być otyłe.

Czytaj więcej: Zwierzęta karmowe: utrzymanie i hodowla Czytaj więcej: Wapń, witaminy i suplementy

ZACHOWANIE I OBCHODZENIE SIĘ ZE ZWIERZĘCIEM

Zwierzę jest spokojne i znosi krótkie branie na ręce, ale rzadko staje się tak oswojone jak *Eublepharis macularius*, a zbyt częste manipulowanie je stresuje. Niech sesje będą krótkie i odbywają się nisko nad podłożem, i nie wyjmuj go w dzień, gdy śpi.

Samiec i samica mogą mieszkać razem, ale samce trzeba trzymać osobno, ponieważ walczą. Poza tym najbezpieczniej trzymać zwierzęta pojedynczo. Ogon może zostać odrzucony, gdy zwierzę się przestraszy, a nowy ogon często wygląda inaczej, więc nigdy go nie chwytaj. Zwierzę potrafi też zasypać wejście do kryjówki piaskiem i jest to zupełnie normalne zachowanie.

Rozmnażanie

DOJRZAŁOŚĆ PŁCIOWA I OKREŚLANIE PŁCI

Samce rozpoznaje się po wyraźnym zgrubieniu u nasady ogona, gdzie znajdują się kieszenie hemipenisów, i są one często mniejsze i smuklejsze od samic. Wiek i masa ciała w momencie osiągnięcia dojrzałości płciowej nie są znane. Z rozmnażaniem samicy poczekaj, aż będzie w pełni wyrośnięta i w dobrej kondycji.

GODY I KOPULACJA

Rozród pobudza lekkie zimowanie z niższą temperaturą i krótszymi dniami, a po nim dłuższe i cieplejsze dni wiosną i latem. Zimą utrzymuj 15-22 °C, a latem normalne temperatury (patrz Temperatura). Połącz samicę z samcem w przestronnym terrarium z wieloma kryjówkami i rozdziel je, jeśli pojawi się niepokój.

SKŁADANIE JAJ I ZNIESIENIA

Samica składa po dwa jaja naraz i robi to kilka razy w sezonie. W ciągu roku samica składa 2-6 zniesień, często w odstępach 30-40 dni.

Jaja są składane w piasku, więc wstaw pojemnik do składania jaj z 2-4 cm wilgotnego piasku albo ostrożnie je odkop. Zapewnij samicy dużo wapnia i owadów, żeby nie uległa wyczerpaniu.

INKUBACJA

Inkubuj jaja w temperaturze 29-30 °C w perlicie lub wermikulicie zmieszanym z wodą w proporcji 1:1 lub 2:1; w takich warunkach wykluwają się prawie wszystkie jaja. Jaja muszą leżeć tak, jak zostały złożone, bez obracania, i nie mogą wyschnąć.

Do wyklucia licz się z 60-90 dniami, często około 67 dniami. Nie wiadomo, czy temperatura decyduje o płci.

ODCHÓW MŁODYCH

Trzymaj każde młode osobno w małym pojemniku z drobnym piaskiem, małą kryjówką i lekko wilgotnym kątem, w tej samej temperaturze co dorosłe. Codziennie podawaj małe owady o wielkości około 6 mm oprószone wapniem i regularnie waż młode, żeby widzieć, że rosną.

Zdrowie i częste błędy

Typowe problemy są takie same jak u innych pustynnych gekonów:

- Zbyt duża wilgotność, która prowadzi do grzybicy i problemów ze skórą. Utrzymuj terrarium suche, z jedną wilgotną kryjówką.
- Resztki wylinki na palcach i końcu ogona, gdy brakuje wilgotnej kryjówki.
- Zbyt mało wapnia, zwłaszcza u młodych zwierząt i samic składających jaja. Oprószaj owady.
- Stres spowodowany silnym światłem lub zbyt częstym braniem na ręce, który może prowadzić do braku apetytu.
- Utrata ogona po przestraszeniu lub walce.

Zdrowe zwierzę ma czyste oczy, pełny ogon i jest aktywne nocą. Zgłoś się do weterynarza z doświadczeniem w leczeniu gadów, jeśli zwierzę traci na wadze, nie je przez kilka tygodni lub wydaje się osowiałe.

Zawsze pytaj kogoś, kto się zna

Ten poradnik to dobry punkt wyjścia, ale nie zastąpi doświadczenia. Zwierzęta są różne, a wielu najważniejszych rzeczy można się nauczyć tylko od ludzi, którzy od lat hodują dany gatunek. Porozmawiaj z hodowcą, doświadczonym terrarystą lub weterynarzem, który zna gady i płazy, zanim kupisz zwierzę - i ponownie, gdy coś wygląda niepokojąco.